

PLANTES DE LA SERRA DE LA SERRELLA (EL COMTAT-LA MARINA BAIXA)

J. Ll. Solanas i Ferràndiz* & G. Mateo Sanz*

Rebut: gener de 1991

ABSTRACT

Plants of the Serrella Range (Valencian Country)

As a result of a study on the La Serrella mountain Range flora, data on 69 plants interesting from a chorological point of view are given.

RESUM

Com a resultat de l'estudi de la flora de la serra de la Serrella (el Comtat-la Marina Baixa), es donen a conèixer 69 plantes interessants des del punt de vista corològic en aquesta part dels Països Catalans.

KEY WORDS: Floristics Cormophyta, Valencian Country.

MOTS CLAU: Florística, cormòfits, país Valencià.

INTRODUCCIÓ

Si hom exceptua les poques citacions existents (MATEO & FIGUEROLA, 1986; RIGUAL, 1972), la serra de la Serrella és un territori pràcticament desconegut des del punt de vista botànic. La seua situació al costat d'altres serres de reconegut valor botànic (Aitana, Mariola, etc.), per la presència exclusiva en elles si més no, en aquesta part dels Països Catalans, d'algunes plantes amb un gran interès corològic, justifiquen un estudi de la seua flora. Al llarg del temps que durà l'estudi s'identificaren 643 tàxons i com a resultat

de les visites a la veïna serra d'Aitana hom pot donar com a absents de la Serrella i presents a l'Aitana plantes tan significatives com ara *Vella spinosa*, *Genista lobelii* subsp. *longipes*, *Berberis hispanica* subsp. *australis*, *Rosa pimpinellifolia*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Saxifraga cuneata*, *Thymus serpyllioides* subsp. *gadorensis*, *Prunus prostrata*, *Rhamnus saxatilis*, *Merendera pyrenaica*, *Cotoneaster nebrodensis*, etc.

La Serrella és situada al Territori Diànic (BOLÒS & VIGO, 1984) i fa de limit natural entre les comarques de la Marina Baixa i de

* Departament de Biologia Vegetal. Facultat de Ciències Biològiques. Universitat de València. 46071 Burjassot. València.

l'Alcoià-Comtat. Es tracta d'un anticlinal complex molt fallat amb abundància de crestells i cingles, majoritàriament calcari en el seu nucli i envoltat per les terres margoses miocèniques de les adjacents valls de Ceta i de Guadalest. La diferència de cotes oscil·la entre els 400 m a la part de Beniardà i els 1.379 m en el seu punt més alt, el pla de la Casa. Això, junt amb l'orientació general O-E de la Serrella, possibilita una gran variabilitat ecològica amb territoris d'influència continental i marítima a un costat i a l'altre de la serra.

A continuació hom dona una llista de les espècies més interessants trobades a la Serrella.

LLISTA D'ESPÈCIES

Per a cada planta hom assenyala l'ecologia observada, la localitat de recol·lecció, l'altitud, la quadrícula UTM d'1 km de costat o de 10 km en el cas d'haver-hi més de tres localitats. Els plecs de les citacions es troben dipositats a l'herbari (VAB) de la Facultat de Biologia de la Universitat de València.

Acer opalus Miller subsp. **granatense** (Boiss). Font Quer & Rothm.

Refugiat a les pedrusques i cingleres per tot l'obac de la serra a partir dels 800 m. YH38.

Anagallis tenella (L.) L.

Terrenys argilosos prop de l'aigua de rierols i barrancs. Barranc del Monecillo (Confrides, la Marina Baixa), 800 m. YH3787.

Arenaria grandiflora L.

Matollars sobre sòls esquelètics i pedrusques de la part alta de la serra. YH38.

Avenula pubescens (Hudson) Dumort

Pasturatges frescos i ombrívols de les parts elevades del territori. Cova Foradada (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3588. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1.350 m. YH3689. Tossal dels Conills (Fageca, el Comtat), 750 m. YH3691.

Centaurea collina L.

Apareix esporàdicament en fenassars i vores de bancals a les parts mitjanes i elevades de la serra. Vora de la carretera de Benilloba a Benassau (Penàguila, l'Alcoià), 580 m.

YH2886. Penya Alta (Quatretondeta, el Comtat), 1.200 m. YH3487. També a la serra d'Aitana, camps de cirerers prop de la font de l'Arbre (Confrides, Marina Baixa), 1.200 m. YH3782.

Centaurea dracunculifolia Dufour

Planta molt rara al territori, ha estat trobada només en un fenassar sobre sòl bastant humit a la vora de la carretera de Confrides a Benifato (Beniardà, la Marina Baixa), 600 m. YH4085.

Centaurea rouyi Coincy

No és rara als sòls rocosos de la part alta de la serra. Hi ha exemplars amb característiques intermèdies entre aquest tàxon i *C. mariolensis* Rouy. YH38, YH48.

Cerastium arvense L.

Planta citada d'aquesta serra per MATEO & FIGUEROLA (1986) i no coneguda de cap altra serra dels voltants. Ha estat trobada en pasturatges esciòfils a la part elevada de la serra. Penyetes de l'Albardar (Quatretondeta, el Comtat), 1.200 m. YH3689. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1.360 m. YH3689.

Cirsium odontolepis Boiss. ex DC. (*C. eriophorum* (L.) Scop. subsp. *odontolepis* (Boiss. ex DC.) Rouy)

Terra remoguda de vora de pista a la part alta de la serra, Penya Alta (Quatretondeta, el Comtat), 1.150 m. YH3487.

Conopodium thalictrifolium (Boiss.) Caletani

Pedrusques i sòls rocosos a l'obac de la serra. Lloma de la Canal, 1.100 m. YH3387; Hort dels Frares, 1.000 m. YH3488 (Quatretondeta, el Comtat); Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.200 m. YH3989. També al barranc de l'Arc, a la serra d'Aitana (Sella, Marina Baixa), 640 m. YH4279.

Coriaria myrtifolia L.

Bardisses i baladrars de la vall de Guadalest (Beniardà, la Marina Baixa). YH48.

Crepis pulchra L.

Pasturatges terofítics esciòfils a la part alta de la serra. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.300 m. YH3989.

Epipactis microphylla (Ehrh.) Swartz

Brolla de *Rosmarino-Ericion* sobre substrat margós. Font de l'Espinar (Quatretondeta, el Comtat), 800 m. YH3488.

Erigeron acer L.

Ambients ombrívols de rierols i fonts. Barranc del Monecillo (Confrides, la Marina Baixa), 800 m. YH3787.

Erodium saxatile Cav. ex Pau (*E. valentinum* Lange Greuter & Burdet).

Sòls calcaris nus de les parts elevades de la serra. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.200 m. YH3989; Penya Alta (Quatretondeta, el Comtat), 1.100 m. YH3487.

Erucastrum virgatum C. Presl. subsp. **brachycarpum** (Rouy) Gómez-Campo

Peu de roquers del pic de Castellet (Castell de Serrella, el Comtat), 900 m. YH4388.

Festuca arundinacea Schreber subsp. **arundinacea**

Fenassars (*Brachypodium phoenicoidis*). Riu de Guadalest (Beniardà, la Marina Baixa), 440 m. YH4186.

Festuca gautieri (Hackel) K. Richter

Llocs ombrívols a peu de cingles. Cova Foradada (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3588.

Festuca hervieri Patzke

Ambients similars als de l'anterior espècie. Hort dels Frares (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3488.

Festuca plicata Hackel

Gespes a peu de cingles. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1.350 m. YH3688.

Fumana procumbens (Dunal) Gren. & Godron.

Sòl esquelètic calcari a la part elevada de la serra. Lloma de la Canal (Quatretondeta, el Comtat), 1.100 m. YH3387.

Galium verum L.

Pasturatges sobre sòls argilosos de la part alta de la serra. Penya Alta (Quatretondeta, el Comtat), 1.200 m. YH3487.

Glaucium flavum Crantz

No és rar a la vora de pistes i als talussos. CÁMARA NIÑO (1942: 333) ja advertí la propagació d'aquesta espècie seguint les vies de comunicació. Rodalies de Quatretondeta (el Comtat), 650 m. YH3289.

Hieracium amplexicaule L.

Roquers ombrívols del cim de la serra.

Recingle Alt (Quatretondeta, el Comtat), 1.350 m. YH3487.

Hieracium aragonense Scheele.

Ambients similars, Cova Foradada (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3588.

Hieracium loscosianum Scheele

Ambients similars, sempre per damunt dels 1.000 m. És l'espècie més abundant del gènere. YH38.

Hieracium pseudopilosella Ten.

Prats sobre repeus de cingles ombrívols a la part alta de la serra. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1.350 m. YH3689.

Hyoseris scabra L.

Només n'hem trobat una població en pasturatges terofítics sobre argiles de descalcificació. Barranc de les Mates (Beniardà, la Marina Baixa), 540 m. YH4287.

Hypericum tetrapterum Fries (*H. quadrangulum* L.)

Jonqueres, baladrars i pasturatges a la vora dels cursos d'aigua de la vall de Guadalest (Beniardà, la Marina Baixa), 440 m. YH4286.

Iberis saxatilis L.

Sòls esquelètics rocosos al cim de la serra. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.300 m. YH4089.

Inula conyza DC.

Herbassar de camí a l'obac de la serra, sobre margues miocèniques. Tossal del Tio Quico (Quatretondeta, el Comtat), 800 m. YH3489.

Kickxia lanigera (Desf.) Hand.-Mazz.

Terrenys argilencs eutròfics i humits. Penya Alta (Quatretondeta, el Comtat), 1.100 m. YH3487. Mas de Quintín (Penàguila, l'Alcoià), 500 m. YH2987.

Lathyrus filiformis (Lam.) Gay

Pasturatges esciòfils del cim de la serra. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.200 m. YH3989. Hi ha dues referències anteriors de la serra de Mariola (PAU, 1898: 24) i serra d'Aitana (BOLÒS & VIGO, 1979: 57).

Lathyrus latifolius L.

Bancal erm a l'obac de la serra. Rodalies de Benassau (el Comtat), 700 m. YH3187.

Legousia castellana (Lange) Samp. (*L. scabra* (Löwe) Gamisans).

Molt escassa en pasturatges terofítics subnitròfics. Possiblement es tracta de la primera citació per a la província d'Alacant. Rodalies de Fageca (el Comtat), 860 m. YH3790.

Legousia hybrida (L.) Delarbre

Aquesta espècie havia estat citada anteriorment per BOIRA & CARRETERO (1985) de Pego-la Vall d'Ebo (la Marina Alta) en camps d'ametllers. Trobada en un pasturatge terofític subnitròfil. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.200 m. YH3989.

Lepidium hirtum (L.) Sm. subsp. **calycotrichum** (G. Kunze) Thell.

Als matollars xeroacàntics. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1.350 m. YH3689.

Linaria cavanillesii Chav.

Parets de l'obac de la serra a partir dels 1.000 m. Hort dels Frares (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3488.

Lonicera etrusca G. Santi

Espinar esciòfil de l'obac de la serra. Rodalies de Fageca (el Comtat), 860 m. YH3790.

Medicago doliata Carmign

Pasturatges terofítics i fenassars a la part més tèrmica del territori. Riu Guadalest (Beniardà, la Marina Baixa), 440 m. YH4186.

Melilotus neapolitana Ten.

Pasturatge sec a la vora d'un camí. Tossal dels Conills (Fageca), 750 m. YH3691.

Moricandia moricandioides (Boiss.) Heywood

Molt abundant a tota la vall de Ceta, on forma part de comunitats subnitròfiles als talussos margosos i marges de bancals, sobre substrat miocènic. YH38, YH39.

Neotinea maculata (Desf.) Stearn.

Brolla de *Rosmarino-Ericion* ombrívola. Tossal del Tio Quico (Quatretondeta, el Comtat), 700 m. YH3389. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.100 m. YH3989.

Odontites kaliformis (Pourret) Pau

Planta poc citada en aquest territori. Trobada al pic del Castellet (Beniardà, la Mari-

na Baixa), 850 m. YH4387. Naixement del riu Amadori (Relleu, la Marina Baixa), 700 m. YH3077.

Onopordum nervosum Boiss.

Herbassar nitròfil a la vora de la carretera, prop d'una granja. Gorga (el Comtat), 500 m. YH2988.

Origanum virens Hoffmanns. & Link

Vores del riu Guadalest (Beniardà, la Marina Baixa), 440 m. YH4286.

Orlaya kochii Heywood (*O. daucooides* (L.) Greuter)

Havia estat citada per RIGUAL (1972) entre Finestrat i Benidorm en camps de cereals. Trobada a l'eixida de l'Abdet (la Marina Baixa) entre el camí i un erm, 650 m. YH3886. És, per tant, la segona citació comarcal i provincial.

Pimpinella gracilis (Boiss.) H. Wolff in Engler

Codolars dels fons del barranc del Monecillo, ambient molt ombrívol (Confrides, la Marina Baixa), 800 m. YH3787.

Polygala monspeliaca L.

Prats terofítics al cim de la serra. Mallada del Llop (Famorca, el Comtat), 1.300 m. YH3989.

Polygonatum odoratum (Miller) Druce

Prats esciòfils al capdamunt de la serra. Recingle Alt (Quatretondeta, el Comtat), 1.350 m. YH3487.

Potentilla caulescens L.

Rupícola a les parets ombrívols de l'obac de la serra. YH38, YH48.

Reseda valentina Pau (*R. pau* Valdés-Bermejo & Kaercher)

Rupícola i subrupícola en llocs ombrejats. YH38, YH48.

Rumex scutatus L.

Amb la citació d'Aitana hom amplia l'àrea d'aquesta espècie al Territori Diànic. Es fa als pedregams de l'obac de la serra. Lloma de la Canal, 1.100 m. YH3387. Hort dels Frares, 900 m. YH3488 (Quatretondeta, el Comtat).

Salvia blancoana Webb. & Heldr. subsp. **mariolensis** Figuerola

Molt abundant als matollars de la part alta de la serra. YH38, YH48.

Sambucus ebulus L.

És sorprenent l'escassetat de citacions d'aquesta planta en aquestes contrades. Mai no és abundant, però es presenta amb regularitat sobre terrenys humits eutrofitzats. Riu de Ceta (Quatretondeta, el Comtat), 500 m. YH3289.

Saxifraga longifolia Lapeyr.

Només una població en una paret de l'obac del cim de la serra. Pouet (Beniardà, la Marina Baixa), 1.300 m. YH4088.

Sideritis hirsuta L.

Matollar degradat a la vora de camí. Corral del Polit (castell de Serrella, el Comtat), 750 m. YH4688.

Silene saxifraga L.

Forma part de comunitats rupícoles i subrupícoles a l'obac de la part elevada de la serra. YH38, YH48.

Solidago virgaurea L.

Herbassars mesofítics a l'obac de la serra. Penya Creus (Quatretondeta, el Comtat), 1.000 m. YH3589. Barranc del Monecillo (Confrides, la Marina Baixa), 800 m. YH3787.

Sorbus aria (L.) Crantz

A peu de cingleres de l'obac. YH38.

Taxus baccata L.

Ja conegut de les serres dels voltants. Malgrat el gran nombre de topònims que li fan referència, només ha estat trobat un exemplar a tota la serra, sobre sòl totalment descarnat i en ambient de cinglera. Pouet (Beniardà, la Marina Baixa), 1.300 m. YH4089.

Thalictrum speciosissimum L. in Loefl. (*T. flavum* subsp. *glaucum* auct.).

Herbassars nitrohigròfils. Beniardà (la Marina Baixa), 440 m. YH4285.

Trifolium lappaceum L.

Herbassars rudero-arvenses sobre sòls amb certa humitat. Rodalies de Beniardà (la Marina Baixa), 500 m. YH4285.

Tussilago farfara L.

Aquesta planta ja havia estat citada per MARTÍNEZ (1934: 478) del barranc de Xirles

(Polop, la Marina Baixa); hom desconeix cap citació més per a la província d'Alacant. Sobre sòl argilós molt humit. Barranc del Monecillo (Confrides, la Marina Baixa), 800 m. YH3787.

Vicia ervilia (L.) Willd.

Herbassars rudero-arvenses. Rodalies de Famorca (el Comtat), 700 m. YH3191.

Vicia hirsuta (L.) S. F. Gray

Només un exemplar en un pasturatge terofític esciòfil. BOIRA & CARRETERO (1985) la donen com a primera citació per a Alacant, de Tormos-Orba en cultius d'ametllers sobre sòls pedregosos. Pla de la Casa (Fageca, el Comtat), 1360 m. YH3689.

Vicia monantha Retz.

Herbassars ruderals. Rodalies de Quatretondeta (el Comtat), 600 m. YH3289.

Vicia onobrychioides L.

Pasturatges vivaços del cim de la serra. Pla de la Casa (Quatretondeta, el Comtat), 1.350 m. YH3689.

BIBLIOGRAFIA

- BOLÓS, O. 1967. Comunidades vegetales de las comarcas próximas al litoral comprendidas entre los ríos Llobregat y Segura. *Mem. Real Acad. Ci. Barcelona*, 38(1): 1-158.
- BOLÓS, O. & VIGO, J. 1979. Observacions sobre la flora dels Països Catalans. *Collect. Bot.*, 11: 25-89.
- BOLÓS, O. & VIGO, J. 1984. *Flora dels Països Catalans*, I. Barcino. Barcelona.
- CÁMARA NIÑO, F. 1942. Observaciones botánicas en Alcoy, Sierra Mariola y Sierra Aitana (prov. de Alicante). *Bol. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 40: 329-337.
- MARTÍNEZ MARTÍNEZ, M. 1934. Aportaciones a la flora española. Plantas de Alicante. *Mem. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 14: 405-408.
- PAU, C. 1898. Herborizaciones por Valldigna, Játiva y Sierra Mariola en los meses de abril, mayo y junio de 1896. *Act. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 27: 411-452.
- RIGUAL, A. 1972. *Flora y vegetación de la provincia de Alicante*. Inst. Est. Alicantinos. Alicante.
- SOLANAS I FERRÁNDIZ, J. Ll. 1990. *Contribució al coneixement florístic de la serra de la Serrella (el Comtat-la Marina Baixa)*. Tesi de Llicenciatura. Universitat de València.